

Prelude: Kouzla denní oblohy

Příroda je opravdu mocná čarodějka, a tak zajistila, že již za denního světla můžeme být diváky úžasných představení. Blankyt nebe, který se nese zemskou atmosférou, pokrývají pestrá mračna. Některá jen jako závoje zakrývají průhled do výšin a tiše plují, jiná nezvratně bobtnají a kynou do výše i šíře a přinášejí zemi potřebnou vláhu v podobě letních dešťů. Některá jen vytvářejí rozkošný duhový kruh kolem slunce, jiná naši denní hvězdu dramaticky zakrývají. A občas udeří i s blesky a hromy, aby nám připomněly, jak je příroda mocná. A pestré oblačné divadlo poté zakončí barvitou duhou.

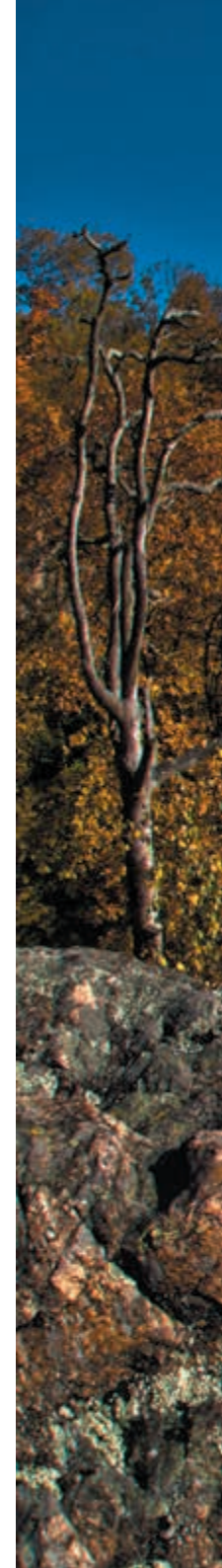
Ovšem ten nejdramatičtější moment na denním nebi umí vytvořit snad jen jediný úkaz: úplné zatmění Slunce. Celá show začíná zcela nenápadně. Do slunce se ze zničehonic za bílého dne „zakousne“ neprůhledný neprůhledný kotouček měsíce. Strhující podívaná však nastane až o více než hodinu později, jakmile naši hvězdu na několik minut Měsíc dokonale zakryje a vyvolá úžas, jaký nelze s ničím srovnat.

Kolem temně zakrytého slunečního kotouče se rozloží mysticky vyhlížející paprsky bělavé koróny, poslední paprsek oslnivého slunce pohasne jako slábnoucí odlesk diamantového prstenu a nechápavý svět ulehne ke spánku. Nebe záhy ozdobí nejjasnější planety i hvězdy. V minulosti se zatmění pro jejich až hrozivé vzezření lidé obávali. Dnes za nimi jezdí i přes půlku světa, aby té fantastické podívané byli svědky. Úkaz je totiž vidět vždy jen z velmi úzkého pásu na Zemi a v Evropě se v tomto století mockrát neodehraje. Staňte se svědky a součástí tohoto dech tajícího divadla skrze hudbu i obraz.

Od nepaměti byl konec dne také spojen s koncem povinností a západ slunce symbolem závěru, ať už úspěšného, nebo jakkoliv melancholického. Tento barvitý symbol lidé milují, vyhledávají pro jeho romantický nádech i pro zážitek. Západ slunce je jednoznačně jedním z nejkrásnějších momentů každého dne. Do poslední chvíle – od momentu dotyku s obzorem až po poslední kapičku světla, která se s námi občas rozloučí zeleným zábleskem.

V náruči podzimu ▶

Pro některé je symbolem smutku, pro jiné naprosto skvostný. Takový je podzim. Barvitě lesy v náruči babího léta obklopují ostrov sečské přehrady a blankytná obloha s čirým slunečním svitem dávají tušit, že se blíží něco opravdu nezapomenutelného.

Zapadá, nebo vychází? ▲

Ovce, travnatý vršek, měsíc. V první, anebo poslední čtvrti? Zapadá, nebo vychází? Na první pohled musí vycházet, jako dorůstající polovina viditelná od poledne přes soumrak až do půlnoci. Ale není vše takové, jak se zdá – zejména třeba na Novém Zélandu, kde fotka vznikla. Ten je na jižní zemské polokouli, kde je všechno přesně naopak než na té naší severní. Slunce putuje zprava doleva, vrcholí na severu, měsíc ve tvaru „D“ je ve skutečnosti v poslední čtvrti a zapadá dopoledne na denní obloze tak, jak za ovce na obrázku.

Racek v halu ▶

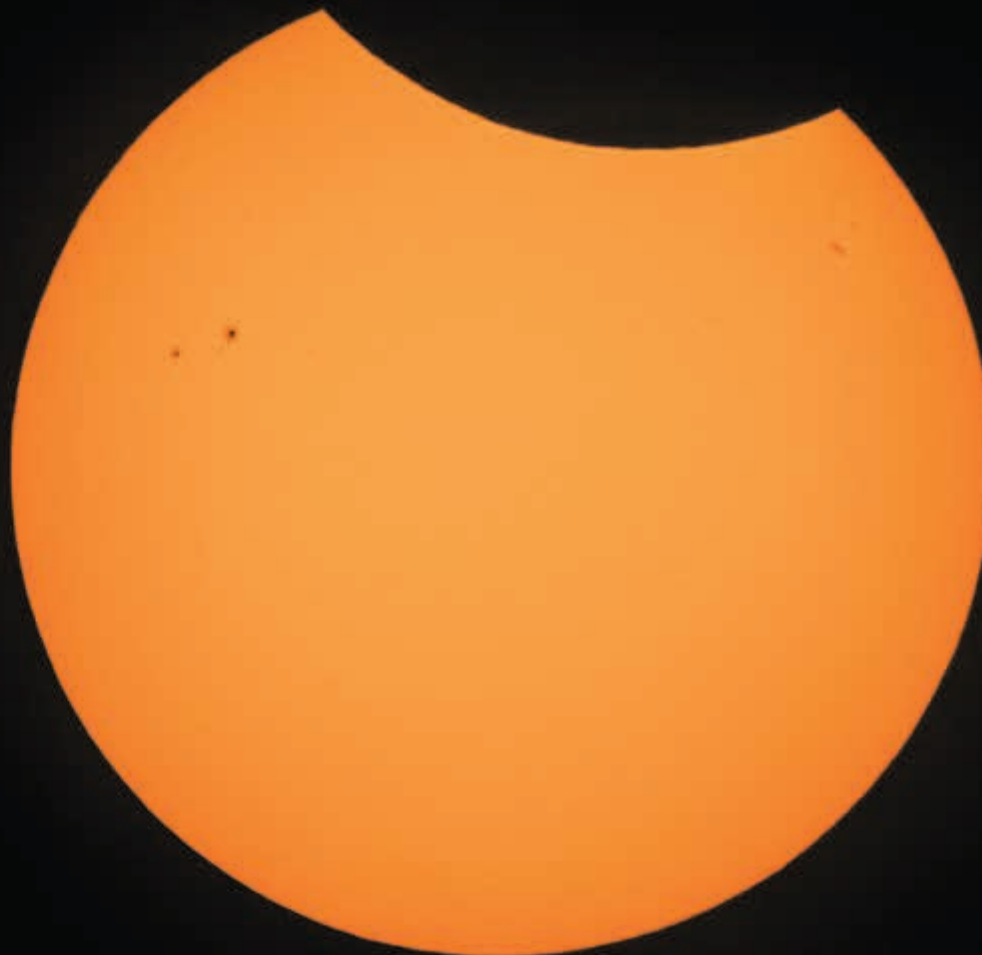
Nad oceánem plachtí racek. A obklopuje ho svatozář. Ovšem nějaký „svatý“ racek není důležitý, tím je ten šťastný záběr, neboť okřídlenec právě prolétá před sluncem, které je díky lomu světla v krystalkách vysoké závojovité oblačnosti obklopeno majestátným halovým kruhem.

Rybářské zjevení? ▼

Rybáři na palubě rybářské lodi, na otevřeném Baltickém moři, a hledí nahoru? Není to obvyklé, ale v tomto případě tomu příroda nahrála. Podobně jako u „svatozáře“ kolem racka se i na tomto snímku kolem slunce vytvořil na vysoké oblačnosti – tvořené šestihrannými krystalky ledu – barevný kruh zvaný halo. Jako středový kříž ještě kruh protkaly kondenzační stopy dopravních letadel. Rybaření opravdu zdaleka není jen o těch rybách...

Měsíční zákus ve slunci ▲

Každého půlroku nastane někde ve světě zatmění Slunce. Nejčastěji lidé uvidí zatmění částečné. Měsíc ve fázi novu se záhy postaví před sluneční disk a vytvoří optickou iluzi „ukousnutého“ slunce. Ve vzácných případech Měsíc zakryje Slunce tak, jak je vidíme na obloze, úplně celé a pozorujeme dech beroucí zatmění úplné. Díky našim více než 2 700 let starým předkům v Mezopotámii umíme tyto pozoruhodné úkazy velmi přesně předpovědět, takže takový pohled pro mnoho pozemšťanů nebývá žádným překvapením jako kdysi.

Sekundy kónusu ticha ◀

Co se stalo během 190 sekund se sluncem na obloze? Zcela jej zakryl Měsíc. Ačkoliv jen na několik sekund, lidem se při tom pozoruhodném úkazu zatajil dech – jen tiše hleděli na tu přírodní nádheru. Nebe ztmavlo a svítit zůstal jen obzor kolem dokola, nad místy, kde den nepotemněl. Jen na území širokém 19 kilometrů bylo vidět, že slunce právě na nebi obklopil paprskovitý „prstýnek“ sluneční koróny a do lehké oblačnosti se promítl kruhový měsíční stín. Stalo se v Ugandě, 3. listopadu 2013.

Ve stínu Měsíce ▼

Není to jen o tom náhlém potemnění a utichnutí přírody, když Měsíc „zatmí“ Slunce, a vy jste záhy ponořeni v měsíčním stínu. Můžete uvidět i jasné planety nebo hvězdy. Vlevo od středu snímku je planeta Venuše, o něco blíž k zakrytému slunečnímu kotouči zase slaboučký Saturn. Tento takřka snový pohled nabídlo zatmění Slunce v Austrálii v listopadu roku 2012.

Mystické zatmění Slunce ▼

Temný měsíční disk zakrývá sluneční kotouč a poslední kapičky jeho světla mizí za měsíčním okrajem. Kolem se záhy objevují roztodivné paprsky sluneční koróny a také narůžovělá sluneční obálka, chromosféra. Nad chromosférou se jako trhance látky vznášejí růžové oblaky plazmatu, protuberance. Příroda okolo vás tichne, obloha tmavne, jako by na několik minut zamrzl čas. Je to vskutku pozoruhodný pohled. (Spoluautory snímků jsou prof. *Miloslav Druckmüller* a *Jan Sládeček*.)

Když neuvidíš, nepochopíš... ▼▶

Děsivé, nebo působivé? Hrozivé, či úchvatné? Mystické, anebo pochopené? Rozhodně však působivé, pozoruhodné a vždy naprosto jedinečné. Takové je úplné zatmění Slunce, důsledek „tance“ Země s Měsícem okolo naší hvězdy. Naším předkům nahánělo strach a hrůzu, ale dnes za tímto prchavým úkazem cestují lidé i přes půlku světa. Jen aby na několik minut spatřili, jak se Slunce dokonale skryje za diskem našeho kosmického souseda, zjeví se spleť sluneční koróny a obyčejný den se promění v něco vskutku neobyčejného.

